

Araştırma Makalesi/ Research Article

Bariatrik Cerrahi Hastalarında Cerrahi Korku ile Sosyal Görünüş Kaygısı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Determining the Relationship Between Surgical Fear and Social Appearance Anxiety in Bariatric Surgery Patients

Gülsüme Satır¹ Ayfer Özbaş² Halit Eren Taşkın³

¹İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, İstanbul, TÜRKİYE
²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, TÜRKİYE
³İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 02/03/2023 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 29/05/2023
© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, **Published online:** 31/10/2023

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada ameliyat olacak bariatrik cerrahi hastalarında cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlandı.

Yöntem: Çalışma Mayıs 2022- Mart 2023 tarihleri arasında bir üniversite hastanesinde bariatrik cerrahi ameliyatı olacak 85 hasta ile yürütüldü. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Cerrahi Korku Ölçeği ve Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde sayı yüzde dağılımı, Bağımsız örneklem t testi, Tek Yönlü Varyans analizi ve Korelasyon analizleri kullanıldı.

Bulgular: Hastaların cerrahi korku ölçeği puan ortalaması 43.51±16.26, cerrahi korku ölçeği kısa dönem alt boyut puan ortalaması 23.58±8.75, cerrahi korku ölçeği uzun dönem alt boyut puan ortalaması 19.92±9.39, sosyal görünüş kaygısı ölçeği puan ortalaması 45.47±15.10 bulundu. Cerrahi korku ölçeği ile sosyal görünüş kaygısı ölçeği arasında zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptandı (p<0.05).

Sonuç: Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar bariatrik cerrahi geçirecek hastaların sosyal görünüş kaygılarının ve cerrahi korkularının ortalamasının üstünde olduğunu göstermiştir. Bariatrik cerrahi hastalarından kadın hastaların daha çok korku yaşadığı, erkek hastaların daha fazla sosyal görünüş kaygısı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bariatrik cerrahi, hasta, korku, kaygı

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the relationship between fear of surgery and social appearance anxiety in bariatric surgery patients who will undergo surgery.

Methods: The study was conducted with 85 patients who will undergo bariatric surgery in a university hospital between May 2022 and March 2023. Data were collected using the Personal Information Form, the Surgical Fear Scale, and the Social Appearance Anxiety Scale. Number percent distribution, Independent sample t-test, One-Way Analysis of Variance, and Correlation analysis were used in the analysis of the data.

Results: The patients' mean surgical fear scale score was 43.51±16.26, the surgical fear scale short-term sub-dimension mean was 23.58±8.75, the surgical fear scale long-term sub-dimension mean was 19.92±9.39, the social appearance anxiety scale mean score was 45.47±15.10. A weakly significant correlation was found between the surgical fear scale and the social appearance anxiety scale (p<0.05).

Conclusion: The results obtained from this study showed that the social appearance anxiety and fear of surgery of the patients who will undergo bariatric surgery are above the average. It was concluded that female patients from bariatric surgery patients experienced more fear, and male patients experienced more social appearance anxiety.

Keywords: Bariatric surgery, patient, fear, anxiety

ORCID IDs of the authors: GS: 0000 0003 1314 8488; AÖ: 0000 0001 9178 1778; HET: 0000 0002 1388 5616

Sorumlu yazar/Corresponding author: Gülsüme Satır

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, İstanbul, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: mirsastr@gmail.com

Atf/Citation: Satır G, Özbaş A, Taşkın HE. (2024). Bariatrik cerrahi hastalarında cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 7(1), 11-19. DOI:10.38108/ouhcd.1258461

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Dünya nüfusunun üçte birinden fazlasını etkileyen obezite; organlarda olumsuz etkilere ve psikososyal sorunlara neden olmaktadır (Güven, 2019; Susmallian ve ark., 2019). Mide hacminin küçülmesini sağlayan ve kalori alımını sınırlayan bariatric cerrahi, uzun süreli kilo kaybı ve obeziteye bağlı komorbiditelerin iyileştirilmesinde en etkili tedavi olarak kabul edilmektedir (Güven, 2019; Murtha ve ark., 2022).

Cerrahi girişim hastalar için fizyolojik ve psikolojik etkiler oluşturan bir travmadır. Hastanın korku ve anksiyete yaşamasına sebep olabilmektedir (Kaya ve Özlü, 2019). Hasta ameliyat sonrası ağrıdan, bağımlı olmaktan, ölümden ve anesteziyenin korkmaktadır (Arlı, 2017). Bu korkunun düzeyi hastalığın özelliğine, ameliyatın çeşidine, hastanın karakterine, hastanede kalış süresine göre değişmektedir (Kaya ve Özlü, 2019; Tank ve ark., 2020). Daha önce ameliyat deneyimi olan bireylerde ameliyat korkusu görülme olasılığının daha fazla olduğu belirlenmiştir (Theunissen ve ark., 2014). Yapılan çalışmalarda obez hastaların yaşadığı ameliyat korkusunun bariatric cerrahiye engel olduğu bildirilmektedir (Ames ve ark., 2020; Murtha ve ark., 2022).

Sosyal bir varlık olan insan çevresi ile etkileşim içerisindedir (Erzen ve ark., 2021). Kişiler diğer insanlar üzerinde olumlu izlenim bırakmak istemekte, olumlu izlenim bırakamayacaklarını düşündüklerinde kaygı yaşamaktadırlar. Bu kaygı, sosyal görünüş kaygısı olarak tanımlanmaktadır (Kara, 2016). Sosyal görünüş kaygısının ayrıca beden memnuniyeti ve yeme alışkanlığıyla önemli ilişkisi olduğu belirtilmektedir (Pehlivan ve ark., 2017). Sosyal görünüş kaygısı, bireylerin görünüşüyle alakalı olumsuz beden imajının bir sonucu olarak düşünülmektedir (Makas ve Çelik, 2018; Özcan ve ark., 2013). Bireyin beden algısının gelişiminde duygu ve tutumları etkileyen, başkalarının düşüncesi de önem taşımaktadır (Makas ve Çelik, 2018). Obez kişiler bedenlerinin nasıl görüldüğüne dair endişe yaşamaktadırlar (Behrens ve ark., 2021). Bireylerin bariatric cerrahi geçirme motivasyonunu etkileyen faktörlerden birinin bedenini daha iyi görmek istemesi olduğu bildirilmiştir (Bianciardi ve ark., 2019; Makarawung ve ark., 2020).

Literatürde bariatric cerrahi uygulanacak hastaların sosyal görünüş kaygısı ile cerrahi korku düzeylerini inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada, bariatric cerrahi

hastalarında cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlandı.

Yöntem

Araştırmanın Yapılacağı Yer ve Zaman

Çalışma Mayıs 2022- Mart 2023 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Servisi'nde gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi Genel Cerrahi Servisi'nde bariatric cerrahi uygulanacak hastalar oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise yapılan power analizi ile belirlendi. Araştırma için iki yönlü hipotez kurulmuş ve örneklem sayısı g*power 3.1.9.7 programıyla hesaplandı. Hesaplama etki düzeyi 0.30 olarak alındı ve korelasyon analizi için %5 hata payı ($\alpha=0.05$), H_0 korelasyon değeri 0 ve %80 güç ile gerekli örneklem sayısı 84 olarak hesaplandı. Çalışmanın örneklemini 85 hasta oluşturdu.

Araştırmaya alınma ve dışlanma kriterleri:

Araştırma örneklemine; 18 yaş ve üstü, Türkçe okuyabilen, yazabilen ve konuşabilen, çalışmaya katılmayı kabul eden, tüm sorulara yanıt veren ameliyat öncesi dönemde olan bariatric cerrahi hastaları alındı. Tüm soruları cevaplamayan, iletişim kurmaya engel bir duruma sahip hastalar ise örneklem dışında bırakıldı.

Veri Toplama Araçları

Veriler Kişisel Bilgi Formu, Cerrahi Korku Ölçeği ve Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği ile toplandı.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan 11 soruluk formunda; bariatric cerrahi uygulanacak hastaların sosyodemografik özelliklerine ve ameliyata karar verme durumlarına yönelik sorular yer almaktadır (Güven, 2019; Kara, 2016; Lin ve Tsao, 2018; Murtha ve ark., 2022; Theunissen ve ark., 2014).

Cerrahi Korku Ölçeği (CKÖ)

Elektif cerrahi hastalarında ameliyatın neden olduğu korku düzeyini belirlemek için Theunissen ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizde geçerlilik ve güvenilirliğini Bağdigen ve Karaman Özlü (2018) yapmıştır. Ölçekte 8 madde bulunmakta, 0-10 arası puanlanmaktadır. Ölçeğin iki alt boyutu vardır. Ölçekte 1 ile 4'üncü maddeleri cerrahinin kısa dönem (CKÖ-K), 5 ile 8'inci maddeler cerrahinin uzun dönem (CKÖ-U) sonuçlarına yönelik korkuyu ölçmektedir. Ölçekten

toplam 0 ile 80 puan arasında alınmaktadır. Hastaların aldığı puanın yüksek olması cerrahi korkunun da yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.93, alt boyutlar için CKÖ-K 0.96, CKÖ-U için 0.90 olarak bulunmuştur (Bağdigen ve Özlü, 2018). Bu çalışmada Cronbach alpha katsayısı 0.91, CKÖ-K için 0.87, CKÖ-U için 0.92 olarak hesaplandı.

Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)

Kişilerin görünüşüyle ilgili duygusal, davranışsal ve bilişsel kaygılarını ölçmek için geliştirilen ölçek 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipindedir. Ölçek Hart ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizde geçerlilik ve güvenilirliği 2010 yılında Doğan tarafından yapılmıştır. Ölçeğin 1. maddesi tersten kodlanmaktadır. Ölçekten toplam 16 ile 80 puan arasında alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan sosyal görünüş kaygısının da yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur (Doğan, 2010). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0.91 olarak hesaplandı.

Veri Toplama Yöntemi

Etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra hastalar çalışma ile ilgili bilgilendirildi ve katılmaya gönüllü olduğuna dair onam verenlere veri toplama formu verildi. Tüm sorulara cevap veren hastalar araştırmaya dahil edildi.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analizi SPSS 20.0 paket program ile yapıldı. Araştırmada kullanılan Cerrahi Korku Ölçeği ile alt boyut puanlarının ve Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği normal dağılıma uyup uymadıkları diklik (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri hesaplanarak değerlendirildi. Hesaplama sonucunda ölçeğin ve alt boyutlarının diklik ve çarpıklık değerlerinin literatürde istenen +2 ile -2 aralığında olduğu ve normal dağılıma uyduğu belirlendi (Tabachnick ve ark., 2013). Tanımlayıcı özellikler için sürekli ölçümlerde ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, kategorik ölçümlerde sayı ve yüzde hesaplamaları kullanıldı. Cerrahi Korku Ölçeği ile alt boyutlarının ve Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği'nin normal dağılım gösterdiği belirlendiğinden bu parametreler için ikili karşılaştırmalarda Bağımsız Gruplar T testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Tek Yönlü Varyans Analizi'nden yararlanıldı. Varyansların homojenliği için Levene Testi dikkate alındı. Cerrahi korku ölçeği ile Sosyal Görünüş Kaygısı ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon analizi, yaş ve kilolu hissetme yılı normal dağılım

göstermemesi sebebiyle ölçekler ile arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Korelasyon analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0.05$ kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2021/61-24 karar sayılı etik kurul izni, çalışmanın yapıldığı üniversite hastanesi yönetiminden yazılı izin alındı. Hastalara araştırma ile ilgili bilgi verildi, gönüllü olan bireylerin onamı alındıktan sonra çalışmaya dâhil edildi. Araştırma ve yayın etiği kurallarına uyuldu.

Bulgular

Çalışmaya katılan bariatrik cerrahi olacak hastaların sosyodemografik özelliklerine ilişkin sayı ve yüzde dağılımları tablo 1'de gösterilmiştir. Tablo 1'de görüldüğü üzere hastaların yaş ortalamaları 40.82 ± 9.77 yıldır ve kilolu hissetme yılı 12.49 ± 5.08 'dir. Bireylerin %57.6'sı kadın, %68.2'si evli, %64.7'i çalışmakta ve %48.2'si üniversite mezunudur. Hastaların %50.6'sı daha önce ameliyat geçirmiştir, %71.8'i kronik hastalığa sahiptir ve %43.5'inin refakatçisi eşidir. Bireylerin ameliyat olmaya nasıl verdiğine bakıldığında ise %43.5'inin sağlık sorunları sebebi ile ameliyat olmaya karar verdiği belirlendi.

Hastaların CKÖ puan ortalaması 43.51 ± 16.26 , CKÖ-K alt boyut puan ortalaması 23.58 ± 8.75 , CKÖ-U alt boyut puan ortalaması 19.92 ± 9.39 , SGKÖ puan ortalaması 45.47 ± 15.10 olarak bulundu (Tablo 2).

Cinsiyet ile cerrahi korku ölçeği ile alt boyutları ve sosyal görünüş kaygısı arasında anlamlı ilişki saptandı ($p < 0.05$, Tablo 3). Kadınların daha fazla korku yaşadığı, erkeklerin ise daha fazla sosyal görünüş kaygısı yaşadığı belirlendi. Medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu, kronik hastalığa sahip olma, refakatçi durumu, ameliyata karar verme ile CKÖ ile alt boyutları ve SGKÖ arasında anlamlı ilişki saptanmadı ($p > 0.05$). Hastaların çalışma durumu ile CKÖ ve alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu, çalışmayanların daha fazla korku yaşadığı saptandı ($p < 0.05$). Hastaların daha önce ameliyat olma durumu ile CKÖ ve alt boyutları arasında anlamlı ilişki saptanmadı ($p > 0.05$). Hastaların daha önce ameliyat olma durumu ile SGKÖ arasında anlamlı ilişki saptandı ($p < 0.05$).

Tablo 4'te hastaların cerrahi korku ölçeği ile alt boyutları ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelendi. CKÖ ile CKÖ-K arasında ($r = 0.888$, $p < 0.001$) ve CKÖ ile

CKÖ-U arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki saptandı ($r = 0.904$, $p < 0.001$).

Tablo 1. Bariatrik cerrahi olacak hastaların sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	Min.	Max.
Yaş	40.82±9.77	18	58
Kilolu Hissetme Yılı	12.49±5.08	4	30
		Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	49	57.6
	Erkek	36	42.4
Medeni Durum	Evli	58	68.2
	Bekar	27	31.8
Eğitim Durumu	İlköğretim	15	17.6
	Lise	29	34.2
	Üniversite	41	48.2
Çalışma Durumu	Çalışıyor	55	64.7
	Çalışmıyor	30	35.3
Gelir Durumu	Gelir giderden az	26	30.6
	Gelir gidere eşit	42	49.4
	Gelir giderden fazla	17	20
Daha önce ameliyat olma durumu	Evet	43	50.6
	Hayır	42	49.4
Kronik hastalığa sahip olma durumu	Evet	61	71.8
	Hayır	24	28.2
Refakatçi durumu	Anne	19	22.4
	Eş	37	43.5
	Kardeş	29	34,1
Ameliyata karar verme durumu	Egzersiz ve diyetle rağmen kilo veremeyince	21	24.7
	Sağlık sorunları sebebi ile	37	43.5
	Kendini beğenmeme ve mutsuz olma	11	12.9
	Günlük işlerini yaparken zorlanması	16	18.9

CKÖ puanı arttıkça CKÖ-U ve CKÖ-K puanı artmaktadır. CKÖ ile SGKÖ arasında zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki belirlendi ($r = 0.242$, $p < 0.05$). SGKÖ puanı arttıkça CKÖ puanı artmaktadır. CKÖ-K ile CKÖ-U arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulundu ($r = 0.605$, $p < 0.001$). CKÖ-K puanı arttıkça CKÖ-U puanı artmaktadır. SGKÖ ile CKÖ-U ölçeği arasında zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptandı ($r = 0.242$, $p < 0.05$). SGKÖ puanı arttıkça CKÖ-U puanı artmaktadır.

Tablo 5’de hastaların yaş ve kilolu hissetme yılı ile CKÖ, CKÖ alt boyutları ve SGKÖ arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile incelendi. Yaş ile CKÖ arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = 0.288$, $p < 0.005$), yaş arttıkça CKÖ puanı arttığı belirlendi. Yaş ile CKÖ-U arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r = 0.343$, $p < 0.005$), yaş arttıkça CKÖ-U puanı arttığı saptandı.

Kilolu hissetme yılı ile SGKÖ arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi ($r = -0.318$, $p < 0.005$). Bireylerin kiloları arttıkça SGKÖ puanı azaldı.

Tablo 2. Bariatrik cerrahi olacak hastaların cerrahi korku ölçeği alt boyut ve sosyal görünüş kaygısı ölçeği puan ortalamaları

Ölçekler	Ort±SS	Min-Max
CKÖ	43.51±16.26	11-80
CKÖ-K	23.58±8.75	3-40
CKÖ-U	19.92±9.39	4-40
SGKÖ	45.47±15.10	16-80

ED (min)= En düşük değer, EY (max)=En yüksek değer, Ort=Ortalama; SS= Standart sapma

Tablo 3. Bariatrik cerrahi olacak hastaların sosyodemografik özelliklerine göre cerrahi korku ölçeği alt boyut ve sosyal görünüş kaygısı ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması

Değişkenler	CKÖ-K		CKÖ-U		CKÖ		SGKÖ	
	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p Değeri	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p Değeri	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p Değeri	$\bar{X} \pm SS$	Test ve p Değeri
Cinsiyet								
Kadın	25.42±7.90		21.75±9.57		47.18±15.00		42.71±14.91	
Erkek	21.08±9.33	t=-2.318 p=0.023	17.44±8.65	t=-2.134 p=0.036	38.52±16.78	t=-2.499 p=0.014	49.22±14.75	t = 2.00 p=0.049
Medeni Durum								
Evli	24.41±9.03		21.06±9.06		45.48±15.53		43.89±14.16	
Bekar	21.81±8.0	t = 1.279 p=0.205	17.48±9.79	t = 1.656 p=0.101	39.26±17.27	t = 1.649 p=0.103	48.85±16.74	t= -1.149 p=0.160
Eğitim Durumu								
İlköğretim	22.66±11.65		22.33±11.14		45.00±20.99		40.13±12.86	
Lise	22.65±8.41	F=0.507 p=0.604	19.37±9.01	F=0.591 p=0.556	42.03±16.41	F=0.199 p=0.820	47.44±16.42	F=1.218 p=0.301
Üniversite	24.58±7.87		19.92±9.39		44.02±14.48		46.02±14.79	
Çalışma Durumu								
Çalışıyor	22.10±8.73		18.00±9.52		40.10±16.39		45.23±14.87	
Çalışmıyor	26.30±8.26	t=-2.154 p=0.034	23.46±8.16	t =2.654 p=0.010	49.76±14.26	t=-2.713 p=0.008	45.90±15.77	t=-0.192 p=0.848
Gelir Durumu								
Gelir giderden az	21.57±9.33		18.07±8.03		39.65±15.70		42.84±16.13	
Gelir gidere eşit	25.09±8.69	F=1.366 p=0.261	21.40±9.67	F=1.089 p=0.341	46.50±16.83	F=1.527 p=0.223	48.11±14.44	F=1.284 p=0.282
Gelir giderden fazla	22.94±7.74		19.11±10.51		42.05±15.07		42.94±14.85	
Daha önce ameliyat olma durumu								
Evet	24.97±9.21		20.20±9.58		45.18±16.44		41.02±14.22	
Hayır	22.16±8.13	t = 1.490 p=0.140	19.64±9.30	t = 0.276 p=0.783	41.80±16.09	t = 0.956 p=0.342	50.02±14.78	t=-2.861 p=0.005
Kronik hastalığa sahip olma durumu								
Evet	23.18±8.90		20.22±9.49		43.40±16.28		43.16±1.81	
Hayır	24.62±8.45	t=-0.682 p=0.497	19.16±9.29	t = 0.467 p=0.651	43.79±16.56	t=-0.097 p=0.923	51.33±16.02	t=-2.300 p=0.240
Refakatçi durumu								
Anne	22.57±7.69		18.21±9.54		40.78±15.44		50.31±15.31	
Eş	22.59±8.69	F=1.070 p=0.348	20.37±8.72	F=0.405 p=0.668	42.97±14.99	F=0.620 p=0.540	46.00±15.12	F=1.987 p=0.144
Kardeş	25.51±9.43		20.48±10.28		46.00±18.42		41.62±14.43	
Ameliyata karar verme durumu								
Egzersiz ve diyetle rağmen kilo verememe	25.90±8.91		19.19±10.51		45.09±18.08		46.04±15.09	
Sağlık sorunları sebebi ile	23.54±9.22		20.97±8.79		44.51±16.17		43.48±15.34	
Kendini beğenmediği için mutsuz hissetme	21.00±9.42	F=0.899 p=0.445	18.45±11.87	F=0.289 p=0.833	39.45±19.69	F=0.383 p=0.766	51.27±19.33	F=0.758 p=0.520
Günlük işlerini yaparken zorlanma	22.43±6.80		19.50±7.85		41.93±11.77		45.31±11.20	

Tartışma

Bariatrik cerrahi hastalarında cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, bu hastaların yaşadığı cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygıları arasındaki ilişkiyi irdeleyen ilk çalışmadır. Araştırmada bireylerin sosyal görünüş kaygısı arttıkça cerrahi korku ölçeği puanlarının da arttığı belirlendi. Obezite, dünya çapında en önemli sağlık sorunlarından (Susmallian ve ark., 2019). Çalışmamızda bireylerin, sırasıyla sağlık sorunları, egzersiz ve diyetle rağmen kilo verememe, kendini beğenmeme ve mutsuz hissetme, günlük işlerini yaparken zorlanma nedenleri ile bariatrik cerrahiye karar verdikleri belirlendi. Obezite diyabetes mellitus, hipertansiyon, kalp hastalıkları, kanser gibi çok sayıda hastalığın gelişmesine neden olmaktadır (Susmallian ve ark., 2019). Ayrıca obez kişilerin yaşam kalitelerinin düştüğü ve fiziksel aktivitelerinin azaldığı da belirtilmektedir (El Ghoch ve Fakhoury, 2019). Çalışmamızda da literatüre benzer şekilde bireylerin ameliyat olmaya karar vermesinin en önemli sebebinin sağlık sorunları olduğu belirlendi.

Hastaneye yatma ve bilinmezlik gibi nedenler kişilerde korkuya neden olmaktadır. Herhangi bir cerrahi girişim uygulanacak olması bireylerde korkuyu arttırmaktadır (Doğu, 2013). Araştırmamızda bariatrik cerrahi hastalarının CKÖ puan ortalaması 43.51, CKÖ-K alt boyut puan ortalaması 23.58, CKÖ-U alt boyut puan ortalaması 19.92 olarak belirlendi. CKÖ ve CKÖ-K alt boyut puanlarının ortalamasının üstünde, CKÖ-U puanının ise ortalamasının altında olduğu belirlendi. Yapılan bir çalışmada genel cerrahi servisinde yatan hastaların CKÖ puan ortalamasının 36.55, CKÖ-K alt boyut puan ortalamasının 17.43, CKÖ-U alt boyut puan ortalamasının 19.12 olduğu bulunmuştur (Kaya ve Özlü, 2019). Genel cerrahi servisinde yatan hastalarla yapılan benzer bir çalışmada da CKÖ puan ortalaması 17.78, CKÖ-K puan ortalaması 7.84, CKÖ-U puan ortalaması 9.93 olarak bulunmuştur (Çağlar ve Özlü, 2022). Başka bir çalışmada ise CKÖ puan ortalaması 36.76, CKÖ-K puan ortalaması 20.88, CKÖ-U puan ortalaması 15.88 olarak saptandı (Çetin ve Yılmaz, 2022). Farkın nedeni, bariatrik ameliyat uygulanacak bireylerin farklı sağlık sorunlarının (fiziksel aktivite sırasında zorlanma, kronik hastalıklar, diz ağrısı) obeziteye eşlik etmesi sebebi ile ameliyata yönelik korkularının diğer hastalara göre daha yüksek olması olabilir.

Sosyal görünüş kaygısı insanların fiziksel görünüşlerinin başkaları tarafından değerlendirilmesine verdikleri duygusal tepki olarak tanımlanmaktadır (Ayhan ve ark., 2022). Yapılan çalışmalarda obez bireylerin diğer kişiler tarafından kilosu sebebiyle olumsuz değerlendirilebileceklerini düşünmelerinden dolayı sosyal kaygı yaşadıkları belirtilmiştir (Barry ve ark., 2008; Özşahin ve Altıntaş, 2018). Bizim çalışmamızda SGKÖ ölçeği puan ortalaması 45.47 olarak belirlendi. Farklı hasta grupları ile yapılan çalışmalarda SGKÖ ölçeği puan ortalamasının 32.25- 39.38 aralığında değiştiği bildirilmiştir (Tulacı ve Arslan, 2020; Mete ve Beydağ, 2021; Ayhan ve ark., 2022; Siemann ve ark., 2023). Bizim araştırmamızda çalışma yapılan grup obez bireyler olduğu için sosyal görünüş kaygılarının daha yüksek olduğu düşünülebilir. Obez bireylerin dış görünüşünden rahatsız olduğu bu sebeple sosyal görünüş kaygısını diğer kişilere göre daha fazla yaşadığı bilinmektedir.

Çalışmamızda cinsiyet ile cerrahi korku ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı ilişki saptandı. Literatürde kadın cinsiyetin cerrahi korku için risk faktörü olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur (Eberhart ve ark., 2020; Goncalves ve ark., 2016). Araştırmamıza benzer şekilde yapılan çalışmalarda cerrahi uygulanacak hastaların cinsiyete göre CKÖ ve CKÖ alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Çağlar ve Özlü, 2022; Kaya ve Özlü, 2019). Kadınların erkeklere göre daha duygusal olması, hastanede ne kadar süre kalacağına belli olmaması, hastanede kaldığı süre boyunca çocuklarından ayrı kalacağı düşüncesi kadınların erkeklere göre daha fazla korku yaşamasına sebep olmaktadır. Kültürel olarak erkeklerin korkularını kadınlara göre daha az ifade etmesi de bu farklılıkta etkili olmuş olabilir.

Sosyal görünüş kaygısını etkileyen faktörlerden birisi de sosyodemografik özelliklerdir (Sabiston ve ark., 2014). Çalışmamızda cinsiyet ile sosyal görünüş kaygısı ölçeği arasında anlamlı ilişki bulundu. Araştırmamıza benzer şekilde farklı hasta grupları ile yapılan çalışmalarda cinsiyet ile SGKÖ arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Alemdağ ve Öncü, 2015; Kaplan, 2022). Araştırmamızdan farklı olarak yanık hastaları ile yapılan başka çalışmada cinsiyet ile SGKÖ arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır (Ayhan ve ark., 2022). Yetişkin bireylerle yapılan çalışmalarda ise cinsiyet ile SGKÖ arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır (Kara ve ark., 2021; Ürün ve Öztürk, 2020). Çalışmamızda erkek hastaların daha fazla sosyal görünüş kaygısı yaşadığı belirlenmiştir. Çekicilik ve beğenilme

kavramları kadınlar için daha önemli görülse de erkekler de dış görünüşlerini önemsemektedir.

Hastaların çalışma durumu ile cerrahi korku ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı ilişki

belirlendi. Çalışmamıza benzer şekilde yapılan araştırmalarda çalışmayan bireylerin çalışanlara

Tablo 4. Cerrahi korku ölçeği ile alt boyutları ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişki

Ölçekler	CKÖ	CKÖ-K	CKÖ-U	SGKÖ
CKÖ				
CKÖ-K	$r = 0.888$ $p = 0.000$			
CKÖ-U	$r = 0.904$ $p = 0.000$	$r = 0.605$ $p = 0.000$		
SGKÖ	$r = 0.242$ $p = 0.026$	$r = 0.191$ $p = 0.080$	$r = 0.242$ $p = 0.026$	

Tablo 5. Yaş ve kilolu hissetme yılı ile cerrahi korku ölçeği, alt boyutları ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişki

Ölçekler	CKÖ	CKÖ-K	CKÖ-U	SGKÖ
Yaş	$r_s = 0.288$ $p = 0.007$	$r_s = 0.167$ $p = 0.127$	$r_s = 0.343$ $p = 0.001$	$r_s = -0.098$ $p = 0.379$
Kilolu hissetme yılı	$r_s = 0.001$ $p = 0.989$	$r_s = -0.019$ $p = 0.861$	$r_s = 0.022$ $p = 0.838$	$r_s = -0.318$ $p = 0.003$

r_s =Spearman korelasyon

göre daha yüksek cerrahi korku yaşadığı belirlenmiştir (Çağlar ve Özlü, 2022; Sürme ve Çimen, 2022). Bu durum çalışan kişilerin iş yoğunluğunun fazla ve boş zamanın az olması sebebiyle çalışmayan bireylere göre korkularını daha az düşündüğü ile açıklanabilir.

Hastaların daha önce ameliyat olma durumu ile sosyal görünüş kaygısı arasında anlamlı ilişki bulundu. Bunun nedeni, daha önce ameliyat olmayan obez bireylerin daha fazla sosyal görünüş kaygısı yaşaması olabilir. Bariatrik cerrahi hastalarının ameliyat ortamını bilmemesi, korkularını ve endişelerini yenmesinin zaman alması sebebiyle uzun süre sosyal görünüş kaygısı yaşadığı söylenebilir.

Sosyal görünüş kaygısının, medyada sunulan kişilerin görünümüne ilişkin standartlar etkisiyle giderek arttığı ifade edilmektedir (Erçevik, 2021). Ayrıca sosyal görünüş kaygısının beden memnuniyeti ve yeme alışkanlığı ile önemli ilişkisi olduğu belirtilmektedir (Pehlivan ve ark., 2017). Çalışmamızda cerrahi korku ölçeği ile sosyal görünüş kaygısı ölçeği arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı. Bariatrik cerrahi uygulanacak hastaların sosyal görünüşlerine yönelik kaygı yaşadığı, görünümlelerinden hoşnut olmadığı ve aynı zamanda

ameliyat sürecinden korktuğu için ameliyat olmayı ertelediği düşünülebilir.

Ameliyat olacak hastalar anesteziye girdikten sonra uyanamama, ameliyattan sonra ağrı çekeceği düşüncesi ve ölüm korkusu sebebiyle korku yaşamaktadır (Ramirez ve ark., 2017). Ameliyat kararı alınmış çoğu hasta korku duygusunu yaşamaktadır (Gürsoy ve ark., 2016). Yaş ile CKÖ arasında düşük düzeyde, yaş ile CKÖ-U arasında orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki bulundu. Araştırmamızdan farklı olarak elektif cerrahi hastaları ile yapılan bir çalışmada yaş ile CKÖ arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu fark, bizim çalışmamızın bariatrik cerrahi hastaları ile yapılmasından kaynaklanmış olabilir. Yaş ilerledikçe obeziteye eşlik eden sağlık sorunlarının artması da kişilerin ameliyat korkularını artırıyor olabilir. Yapılacak yeni çalışmalar bu hastalarda yaş ile cerrahi korku arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayabilir.

Kilolu hissetme yılı ile SGKÖ arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulundu. Bu sonuçta, zaman ilerledikçe kişilerin kilosu ile barışık olmaya alışması nedeniyle görünüş kaygılarının azalması etkili olmuş olabilir. Sosyal görünüş kaygısı zamanla azalsa da obez bireyler sağlık

sorunları nedeniyle ameliyat olmak istemekte ve cerrahi korku yaşamaktadırlar. Bu nedenle bu hastaların bariatrik cerrahi öncesi değerlendirilmeli ve psikolojik destek sağlamaya yönelik girişimler planlanmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Bariatrik cerrahi hastalarında cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma; hastaların cerrahi korku ölçeği ile sosyal görünüş kaygısı ölçeği arasında zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu gösterdi. Ayrıca obez bireylerin orta düzey cerrahi korku ve sosyal görünüş kaygısı yaşadığı da belirlendi. Bu sonuçlar doğrultusunda; bariatrik cerrahi uygulanacak hastalara cerrahi korkularını azaltmak için ameliyat hakkında bilgi verilmesi, bireylerin sosyal görünüş kaygısını yaşamamaları için obeziteye yönelik küresel çapta önlemler alınması, sosyal görünüş kaygısı ve cerrahi korku ile ilgili elde edilen sonuçların genellenebilmesi için bu konuya yönelik daha fazla sayıda araştırma yapılması önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmadan elde edilen veriler İstanbul'da çalışmanın yapıldığı üniversite hastanesinde ameliyat olacak bariatrik cerrahi hastalarının görüşleriyle sınırlıdır.

Teşekkür

Çalışmaya katılımları ile destek veren hastalara teşekkür ederiz.

Araştırmannın Etik Yönü/Ethics Committee Approval: Araştırma için Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2021/61-24 karar sayılı etik kurul izni alınmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: GS; Tasarım: GS, AÖ; Veri toplama ve Veri İşleme: GS, HET; Analiz ve Yorum: GS, AÖ; Kaynak tarama: GS; Makalenin yazımı: GS; Eleştirel inceleme: GS, AÖ.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Yazarların herhangi bir çıkara dayalı ilişkisi yoktur.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bariatrik cerrahi hastalarında cerrahi korku ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir çalışma literatüre eklendi.

- Çalışma, cerrahi korku ve sosyal görünüş kaygısı ile ilgili yapılacak yeni çalışmalara rehberlik etme potansiyeline sahiptir.

Kaynaklar

- Alemdağ S, Öncü E. (2015). Öğretmen adaylarının fiziksel aktiviteye katılım ve sosyal görünüş kaygılarının incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3, 287-300.
- Ames GE, Maynard JR, Collazo-Clavell ML, Clark MM, Grothe KB, Elli EF. (2020). Rethinking patient and medical professional perspectives on bariatric surgery as a medically necessary treatment. *In Mayo Clinic Proceedings*, 3, 527-540.
- Arlı ŞK. (2017). Cerrahi kliniklerde yatan hastaların ameliyat öncesi bilgi düzeylerinin ve neler hissettiklerinin değerlendirilmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 14-22.
- Ayhan H, Savsar A, Sahin SY, Iyigun E. (2022). Investigation of the relationship between social appearance anxiety and perceived social support in patients with burns. *Burns*, 48(4), 816-823.
- Bağdigen M, Özlü ZK. (2018). Validation of the Turkish version of the Surgical Fear Questionnaire. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 33(5), 708-14.
- Barry D, Pietrzak RH, Petry NM. (2008). Gender differences in associations between body mass index and DSM-IV mood and anxiety disorders: results from the national epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *Ann Epidemiol*, 18, 458-466.
- Behrens SC, Lenhard K, Junne F, Ziser K, Lange J, Zipfel S ve ark. (2021). Effects of bariatric surgery on depression: role of body image. *Obesity Surgery*, 31, 1864-1868.
- Bianciardi E, Di Lorenzo G, Niolu C, Betrò S, Zerbin F, Gentileschi P ve ark. (2019). Body image dissatisfaction in individuals with obesity seeking bariatric surgery: exploring the burden of new mediating factors. *Rivista di Psichiatria*, 54(1), 8-17.
- Çağlar S, Özlü ZK. (2022). X. Y. Z Kuşağındaki hastalarda cerrahi korku düzeyinin belirlenmesi. *Karya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 69-77.
- Çetin F, Yılmaz E. (2022). Cerrahi kliniğinde yatan hastaların sağlık okuryazarlığı düzeylerinin sağlık algısı ve ameliyat korkusuna etkisi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 61-67.
- Doğan T. (2010). Sosyal görünüş kaygısı ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 151-159.
- Doğu Ö. (2013). Cerrahi girişim planlanan hastaların eğitim gereksinimlerinin karşılanması ve eğitimin hasta bireyin psikolojik hazırlığına etkisi-Sakarya örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 10-13.

- Eberhart L, Aust H, Schuster M, Sturm T, Gehling M, Euteneuer F ve ark. (2020). Preoperative anxiety in adults cross-sectional study on specific fears and risk factors. *BMC Psychiatry*, 20(1), 1-14.
- El Ghoch M, Fakhoury R. (2019). Challenges and new directions in obesity management: lifestyle modification programs. *pharmacotherapy. and bariatric surgery. Journal of Population Therapeutics and Clinical Pharmacology*, 26(2), 1-4.
- Erçevik A. (2021). The Mediating role of family and friend support in the relationship between adolescents' social appearance anxiety and satisfaction with life. *KEFAD*, 22, 750-775.
- Erzen E, Yurtçu M, Kalın ÖU, Koçoğlu E. (2021). Sosyal beğenirlik ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 879-891.
- Goncalves KK, Silva JI, Gomes ET, Pinheiro LL, Figueiredo TR, Bezerra SM. (2016). Anxiety in the preoperative period of heart surgery. *Revista brasileira de enfermagem*, 69(2), 397-403.
- Gürsoy A, Candaş B, Güner Ş, Yılmaz S. (2016). Preoperative stress: An operating room nurse intervention assessment. *Journal of Perianesthesia Nursing*, 31(6), 495-503.
- Güven B. (2019). Bariatrik cerrahi komplikasyonları ve hemşirelik bakımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(2), 139-143.
- Kaplan V. (2022). Öğrencilerin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin incelenmesi (Kayseri ili örneği). *Humanistic Perspective*, 4(1), 107-125.
- Kara A. (2016). Sosyal görünüş kaygısı ile utangaçlık arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 95-106.
- Kara NŞ, Kara M, Dönmez A. (2021). The correlation between social appearance anxiety and exercise addiction. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 15(4), 1568-1573.
- Kaya M, Özlü ZK. (2019). Elektif cerrahi bekleyen hastalarda cerrahi korkunun sosyal destek algısı ile ilişkisinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(4), 284-293.
- Makarawung DJS, Montpellier VM, van den Brink F, Woertman L, Zijlstra H, Mink van der Molen AB ve ark. (2020). Body image as a potential motivator for bariatric surgery: a case-control study. *Obesity Surgery*, 30, 3768-3775.
- Makas S, Çelik E. (2018). Erken dönem uyumsuz şemalar ile sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 926-937.
- Mete B, Beydağ KD. (2021). Mastektomi sonrası meme rekonstrüksiyonu yapılan kadınlarda benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı ilişkisi. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 159-171.
- Murtha JA, Alagoz E, Breuer CR, Finn A, Raffa SD, Voils CI ve ark. (2022). Individual-level barriers to bariatric surgery from patient and provider perspectives: A qualitative study. *The American Journal of Surgery*, 224(1), 429-436.
- Özcan H, Subaşı B, Budak B, Çelik M, Gürel ŞC, Yıldız M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Journal of Mood Disorders*, 3(3), 107-13.
- Özşahin AK, Altıntaş E. (2018). Factors associated with social anxiety disorder in a group of obese Turkish female patients. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 48(2), 391-398.
- Pehlivan Z, Ada EN, Öztaş G. (2017). Ev kadınlarının sosyal görünüş kaygıları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(1), 11-23.
- Ramirez DA, Brodie FL, Rose-Nussbaumer J, Ramanathan S. (2017). Anxiety in patients undergoing cataract surgery: a pre-and postoperative comparison. *Clinical Ophthalmology*, 1979-1986.
- Sabiston CM, Pila E, Pinsonnault Bilodeau G, Cox AE. (2014). Social physique anxiety experiences in physical activity: a comprehensive synthesis of research studies focused on measurement. *theory. and predictors and outcomes. International Review of Sport and Exercise Psychology*, 7(1), 158-183.
- Siemann I, Kleiss I, Beurskens C, Custers J, Kwakkenbos L. (2023). 'Everybody is watching me': A closer look at anxiety in people with facial palsy. *Journal of Plastic. Reconstructive & Aesthetic Surgery*, 77, 408-415.
- Susmallian S, Raziell A, Barnea R, Paran H. (2019). Bariatric surgery in older adults: should there be an age limit? *Medicine*, 98(3).
- Sürme Y, Çimen Ö. (2022). Preoperative surgical fear and related factors of patients undergoing brain tumor surgery. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 37(6), 934-938.
- Tabachnick BG, Fidell LS, Ullman JB. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston. MA: Pearson, 497-516
- Tank DY, Taşdemir N, Çetinkaya BE. (2020). Hastaların ameliyat öncesi dönemde korku düzeyleri ile öğrenim gereksinimleri arasındaki ilişki. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 7(3), 1-2.
- Theunissen M, Peters ML, Schouten EG, Fiddellers AA, Willemsen MG, Pinto PR. (2014). Validation of the surgical fear questionnaire in adult patients waiting for elective surgery. *PloSOne*, 9(6), e100225.
- Tulacı KG, Arslan E. (2020). Evaluating the effect of social appearance anxiety on patient satisfaction in septorhinoplasty. *KBB-Forum*, 19(3), 318-323.
- Ürün ÖD, Öztürk CŞ. (2020). Yetişkin bireylerde sosyal görünüş kaygısı ile sosyal kaygı, benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 37-45.